

KAREL VERLAT (1925-1944)

1925

Karel Verlat werd geboren te Antwerpen op 9 februari 1889 en overleed aldaar op 15 april 1944 in de gevangenis, waarin hij, na zijn arrestatie door de Duitse bezettende macht, opgesloten was geworden.

Op het ogenblik van zijn benoeming bij K.B. van 7 oktober 1925 tot docent aan de Bijzondere Handelsschool, verbonden aan de Faculteit van Rechten, was Prof. Verlat leraar aan de School voor Maatschappelijk Dienstbetoon te Antwerpen, waar hij „Sociologie” onderwees (K.B. 31 oktober 1920); begin 1931 diende hij bij deze instelling zijn ontslag in, ten einde zich geheel aan zijn onderwijs te Gent te kunnen wijden.

Zijn aanstelling aan de Bijzondere Handelsschool te Gent bij voormeld K.B. dd. 7 oktober 1925, betrof de cursussen „Handelspolitiek en -statistiek” (vergelijkende studie, met praktische oefeningen) en „Vergelijkende Wetgeving op de Verzekeringen”. Bij K.B. dd. 20 november 1926 werd zijn leeropdracht uitgebreid met „Nijverheids-, Handels- en Consulaire Dokumentatie”, in de drie afdelingen van de licentie in de handelswetenschappen : handels- en consulaire, handels- en financiële, handels- en koloniale wetenschappen.

Wegens de hervorming van het statuut en het leerprogramma der School, nadat deze in 1934 (inrichtingsbesluit dd. 15 mei 1934) tot de thans bestaande Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen omgevormd was geworden, werd de leeropdracht van Prof. Verlat grondig gewijzigd. Bij K.B. dd. 26 maart 1937 werd hij in de cursus „Handelspolitiek en -statistiek” voor de licentie in de economische wetenschappen en voor de licenties in de handels- en consulaire, in de handels- en financiële en in de handels- en koloniale wetenschappen (gemeenschappelijke vakken) bevestigd, en werd hij tevens belast met de cursus „Wetgeving op de verzekeringen”. In de plaats van „Nijverheids-, Handels- en Consulaire Dokumentatie”, moest hij voortaan de cursus „Handelsencyclopedie en -dokumentatie, met praktische oefeningen” houden, in de drie bovenvermelde onderafdelingen van



de licentie in de handelswetenschappen en in de afdeling der economische wetenschappen. Bij K.B. dd. 22 juni 1937 werd hij belast met de cursus „Wetgeving op de verzekeringen” (keuzevak voor de licentie in de economische wetenschappen, verplichtend gemeenschappelijk vak voor de drie licenties in de handelswetenschappen) en met de cursus „Studie van de economische conjuncturen” (licentie in de economische wetenschappen).

Zo was zijn onderwijs van lieverlede tot een vrij belangrijk aantal vakken uitgegroeid. Om hem voor de als docent aan de dag gelegde ijver te belonen, werd hij bij K.B. dd. 10 juli 1934 gemachtigd de titel te voeren van professor bij de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen.

Wetenschappelijke publikaties heeft Prof. Verlat weinig of niet de wereld ingezonden. Voor zover ik mij kan herinneren, heeft hij enkel als lid van de Delcredere-Commissie een voornamen plaats in België's economisch leven ingenomen. Zijn rol is vooral die van een voortreffelijke pedagoog geweest, een verknochte leermeester, een wijze opleider van de hem toevertrouwde jeugd, en in dit opzicht zijn we hem ongetwijfeld veel verschuldigd.

Stoffelijk leeft de gedachtenis van Prof. Karel Verlat in onze Universiteit voort, in het Peristyle, waar zijn naam, als de eerste van een lange, smartelijke lijst, op de gedenkplaat ter ere van de gedurende de wereldoorlog II gevallen leden van het wetenschappelijk en administratief personeel en van de verdwenen studenten in het marmer gegrift is, alsook in de bibliotheek van de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen, waar zijn borstbeeld, werk van de beeldhouwer Schroevens, in brons gegoten, opgesteld is. Veel dieper zal zijn herinnering voortleven in het hart van zijn oud-collegas en oud-studenten, zolang zij zelven niet verdwenen zullen zijn.

Aan de toespraak, welke ik, in mijn hoedanigheid van Voorzitter der H.S.H.E.W., op 25 oktober 1946 mocht houden, bij gelegenheid van de onthulling van Prof. Verlat's borstbeeld in de bibliotheek dezer School, stel ik mij tevreden enkele woorden te ontleen :

„Laat mij toe, vermits ik mij tot de oudste collegas en vertrouwdsde vrienden van Prof. Verlat heb mogen rekenen, even op enkele zijden van zijn karakter te wijzen. Door dik en dun was hij een optimist, een blijmoedig man, een man van vertrouwen in het leven. Ik herinner me hoe vaak ik zelf den heilzamen invloed van dezen nooit neerslachtigen, ondanks zijn sedert korten tijd ziekelijken toestand steeds levendigen en actieven vriend heb mogen ondergaan. Gebeurde het, vooral in het begin van de oorlog, toen het er voor de zaak der beschaving en der vrijheid, gelet op de geweldige veroveringen van de Deutsche legers, weinig rooskleurig uitzag, dat ik mistroostig was, beangstigd om de toekomst, dan was het voldoende, dat ik een paar uurtjes in gezelschap van Karel Verlat sleet om onder de indruk van zijn stokstijf vertrouwen te komen en, op mijn beurt, weer hoop in de toekomst te stellen. Mij is het bekend, dat hij door die blijmoedigheid, welke als een natuurkracht van hem uitstraalde, op velen zijner collega's en vooral op velen zijner studenten dezelfde zedelijke actie heeft geoefend. „Daarbij werd Karel Verlat gediend door de hem aangeboren minzaamheid.

Zelden heb ik vriendelijker, dienstvaardiger mensch ontmoet. Een dienstbewijzen betekende voor hem niet, met min of meer bereidwilligheid een offer te plengen; voor hem was het iets vanzelfsprekend zich niet te onttrekken aan wat hij als zijn mensenplicht beschouwde; het leek wel alsof het hem persoonlijk genoeg bijbracht voor anderen iets te kunnen doen om hun het leven aangenamer te maken, om hun het een of ander voordeel bij te brengen, om hen in de nood ter hulp te snellen. Zo herinner ik mij in 't bijzonder met ontroering zijn trouw aan zijn vrienden. Daarvan heeft hij gedurende de bezetting, tot het roekeloze toe, vele bewijzen gegeven, o.a. toen hij om een Israëlitische geneesheer, dien hij als arts en als vriend veel genegenheid toedroeg, te redden, het aandurfde te Brussel bij de hogere Duitse overheid voetstappen aan te wenden, ten einde dezen vriend buiten de concentratiekampen te houden; vruchteloze poging trouwens, maar door dewelke hij zichzelf als het lam in den muil van den wolf was gaan werpen. Te meer daar hij niet gewoon was een blad voor zijn mond te nemen en met een moed, die eerbied afdwong, tot bij hen toe, die soms deze roekeloosheid betreurden, onbewimpeld blijk gaf van zijn overtuiging. Zelfs in zijn cursussen ging hij gedurende den oorlog voort de opvattingen te verdedigen, die dezen in den breedsten zin van het woord vrijzinnigen, beslist anti-fascistischen en naar de socialistische ideologie overhellenden intellectueel in bloed en merg zaten. Deze geestelijke eerlijkheid was mede een van de meest aantrekkelijke kanten van zijn wezen, een dergenen waardoor van hem als leraar op zijn studenten de diepste invloed uitging.

„Ik meen te mogen bevestigen, dat deze invloed zeer aanzienlijk is geweest en zulks, ik herhaal het, uit hoofde ten eerste van de vriendschappelijke houding welke hij steeds in zijn omgang met zijn studenten aan de dag legde, de dienstvaardigheid waarmede hij hen tegemoet kwam; uit hoofde ten tweede van die volkomen geestelijke onbevangenheid en oprechtheid waarmede hij zijn meningen voorstond, zodat zelfs andersdenkenden hem wisten te waarderen, te eerbiedigen en lief te hebben. Ik geloof niet, dat er vele docenten in deze School geweest zijn, die meer dan hij op de genegenheid van zijn studenten hebben mogen rekenen. Karel Verlat was in het studentenmidden de sympathieke prof bij uitnemendheid. Doordat hij o.m. met den cursus van Handels- en Economische Encyclopedie en Documentatie belast was en in de praktische oefeningen, die daarmede gepaard gaan, de gelegenheid vond om herhaaldelijk met zijn studenten op reis te gaan, in binnen- en zelfs in buitenland, was hij ook, veel meer dan andere collega's, in betrekking met hen; stond hij met hen op een intiemen voet, zou ik zeggen; had hij met zijn discipelen een omgang die niet louter universitair was. Talrijke zijner oud-studenten hebben me, nog tijdens zijn leven, maar vooral na zijn dood, met klem gezegd, dat ze de herinnering aan dezen voorbeeldigen en zoveel tot hun geestelijke en zedelijke vorming, meer nog misschien dan tot hun wetenschappelijke scholing bijgedragen hebbende professor dankbaar in ere zouden houden.

„Er lag nog een andere zeer aantrekkelijke kracht in Verlat's persoonlijkheid : zijn beschaafdheid, zijn uitgebreide kultuur, zijn veelzijdige aanleg. Zoon van

den befaamden kunstschilder, oud-direkteur van het Hoger Instituut voor Beeldende Kunsten te Antwerpen, was hij, van den huize uit, in een kunstlievend midden opgegroeid. Zelf heeft hij in de Academie van Schone Kunsten leren tekenen en schilderen. Later heeft hij zich op de muziek toegelegd en o.m. een paar orkeststukken gecomponeerd, welke te Antwerpen uitgevoerd zijn geworden. Hij heeft ook terloops aan literatuur gedaan en inzonderheid heel wat werkzaamheid op journalistisch gebied aan den dag gelegd. Als vrije leerling had hij college gelopen in verschillende binnen- en buitenlandse scholen en universiteiten. Hij had ook veel gereisd. Ofschoon hij, na zijn aanstelling tot leraar, eerst aan de Sociale School te Antwerpen, later aan onze Universiteit, zich grotendeels wijdde aan de economische en sociale vakken, welke hij aldaar te doceren had, heeft hij nochtans nooit nagelaten zich met voorliefde in een andere wetenschap te verdiepen, welke in zijn latere jaren heel dicht aan zijn hart lag, de wijsbegeerte. Deze heeft op hem een verstrekkende inwerking gehad, zoodat zijn cursussen in de economische en sociale vakken waarmede hij belast was, in een gans andere richting dan de zuiver technische waren georiënteerd. 't Is bijna als filosoof dat hij ze opvatte; liever dan uitvoerig bij de technische aspecten stil te staan, legde hij er zich op toe er de algemene richtlijnen van naar voor te brengen, er de grondbeginselen van uit te diepen. Ook in dit opzicht is zijn humanistisch onderwijs vrij persoonlijk geweest en heeft hij niet wienig tot de vorming van zijn studenten bijgedragen, waaronder er velen zijn die hem nog steeds dank weten voor deze opleidende opvatting van zijn colleges.

„Ook met zijn collega's, ingenomen door zijn open hart en zijn ruimen geest, is zijn omgang altijd buitengewoon aangenaam geweest. Plichtsgetrouw als weinig anderen, hebben we op Karel Verlat nooit vruchteloos beroep gedaan. Geen arbeid viel hem te zwaar, dien we van hem verlangden.

„Zo zal in deze School de nagedachtenis van Prof. Verlat blijven voortleven, bij professoren en studenten, als van een gezellig, hartelijk en eerlijk man, een fijnbesnaarde en voornamelijk persoonlijkheid, een breed-ontwikkeld, oorspronkelijk en plichtsgetrouw leraar, om niet eens te gewagen van den onverschrokken weerstander, die in de zware uren van beproeving, welke over het land waren gevaren, zich ten dienste van de vaderlandse zaak had gesteld, met denzelfden ijver en dezelfde overtuiging, waarmede hij, eenvoudigweg, louter uit plichtsbef, zich voor zijn taak in het hoger onderwijs had ingespannen.”

A. DE RIDDER.